

культури», «Меморіал» та ін.; українського козацтва, спілок ветеранів тощо);
– соціальних інститутів недержавного характеру (передусім церкви та сім'ї)

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЗАСОБАМИ УКРАЇНОЗНАВСТВА В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ {Тези}

Юрій Беззуб

• Після розпаду Радянського Союзу з його потужною системою ідеологічного виховання громадян, а особливо молоді, маятник виховного процесу хитнувся в інший бік, і **цю справу було цілковито занедбано**. Брак виробленої цілісної державної програми національно-патріотичного виховання підростаючого покоління так згубно відбився на значній частині останнього, що **компенсувати ці втрати буде важко**.

Історичний досвід переконливо доводить, що **справжній патріотизм не може бути ні наднаціональним, ні позанаціональним**. Це явище завжди національне, бо воно – не тільки продукт соціально-історичного розвитку, але й генетико-біологічного, природно-ментального.

• **Чим вирізняється український патріотизм** з-поміж інших, скажімо, від німецького, польського, російського чи французького? Насамперед тим, що **він – творіння українського етносу, української нації, невіддільний від її генетичного коду, історії і ментальності**. Самобутність і неповторність українського народу сто п'ятдесят років тому переконливо довів Микола Костомаров у відомій праці «Дві руські народності», наголосивши на історично й генетично сформовані відмінності українців у народній філософії,

релігії, побуті, психофізичному розвитку, характері, у підходах до державотворення, у ставленні до інших народів. **Український патріотизм через історичні обставини сформувався як визвольний і протестний, проникнутий духом нескореності, національної гордості, ідеями свободи, волі і власної державності.**

• **Що означає бути українським патріотом сьогодні? *По-перше*** – бути свідомим, освіченим, моральним і активним громадянином України, піклуватися про інтереси та історичну долю країни, її міжнародний авторитет. ***По-друге*** – з повагою ставитись до історичного минулого українського народу, до його мови, традицій, звичаїв і обрядів, до героїчних подвигів предків, берегти пам'ять про них. Адже героїзм є найвищим критерієм українського патріотизму і національної свідомості. ***По-третє*** – палко любити Україну, виявляти готовність заради неї на самопожертву, самовіддано захищати її від зовнішніх та внутрішніх ворогів, сумлінно працювати для примноження здобутків української економіки, науки, культури і спорту.

• Український педагог Софія Русова зазначала, що ***справжні герої – це ті, хто ставить перед собою великі та шляхетні завдання і бореться за них, не шкодуючи для цього ні сил, ні навіть життя.*** Український патріотизм – це не пасивно-споглядальне явище, а діяльна й активна позиція у ставленні до проблем свого народу, Батьківщини і держави. Він невіддільний від почуття громадянської відповідальності за долю країни, за її майбутнє.

• Дані соціологічних досліджень засвідчують поступове, але неухильне зростання питомої ваги молодих людей віком від 18 до 28 років, які ідентифікують себе з Україною і вважають її своєю Батьківщиною. У 1996 р. їх відсоток складав 55%, а в 2003 р. перевищив 64%. Разом з тим, опитування говорять про те, що кожен третій юнак і

дівчина не пов'язують своє майбутнє з Україною, і в цьому велика провина тих, кому доручене виховання підростаючого покоління.

- Дослідники зауважують, що певне непорозуміння в українців часто викликає саме поняття «держава», яке в одному контексті ототожнюється лише із суспільною надбудовою, владними інституціями всіх гілок та щаблів, а в іншому – з усією країною, суспільством, усім тим, що абсолютизоване у заклик «Будуймо Державу!» та заповіді українських націоналістів «Здобудеш Українську Державу або згинеш у боротьбі за неї!». Отож якщо для творців «громадянського суспільства», представників «третього сектора», зрештою, для багатьох «маленьких громадян» держава досі виступає як антагоніст, «неминуче зло», то націонал-патріоти ототожнюють себе з нею. Таким чином, невідповідність бажаного з дійсним у сучасній Україні відчувається національно свідомими людьми особливо гостро.

- Не можна виховати українського патріота за межами національної свідомості, без утвердження українськості, засвоєння національних символів, у тому числі і в мовній сфері. Тут синдром малоросійства, меншовартості засів дуже глибоко і передався навіть тим, хто народився вже не в радянській імперії, а в незалежній Україні й опанував державну мову. Звичним явищем у містах України є послугування учнів українською мовою на уроках, а на перервах, після занять, у побуті багато з них переходять на російську мову чи суржик. У цьому винні сім'я, школа, атмосфера в суспільстві, усі щаблі влади. Серйозний виклик українському патріотизму диктує **відкрите інформаційне суспільство, глобалізаційні процеси в сучасному світі, рецидиви імперського мислення наших сусідів.** Мусимо цим явищам активно протистояти і не розслаблятися.

- До науково-методичної роботи з національно-патріотичного виховання слід зарахувати:
 - підготовку та видання методичних розробок з національно-патріотичного та морального виховання;
 - збирання, узагальнення та поширення інформації про практичний досвід у цій галузі; вивчення та узагальнення передового досвіду національно-патріотичного виховання;
 - створення необхідної матеріально-технічної бази для практичної роботи з національно-патріотичного виховання (спортивний інвентар, оргтехніка, література, кінофільми, карти, схеми, фінансування екскурсій тощо);
 - розроблення постійно діючого розкладу молодіжних вечорів, історичних, літературних, етно-фольклорних конференцій, святкових вікторин;
 - організацію екскурсій, поїздок, походів, спортивних змагань, олімпіад за окремою програмою;
 - створення в районі ініціативного «координаційного органу (осередку)» для науково-методичного спрямування роботи з національно-патріотичного виховання тощо.

МЕДІАОСВІТНІ ЗАСОБИ У ВИХОВАННІ ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ В ІНФОРМАЦІЙНУ ДОБУ {Тези}

Наталія Череповська

- Актуальність патріотичного виховання нині зумовлюється **процесом становлення нашої держави як єдиної політичної нації**, який спричинився завдяки ускладненню геополітичних, внутрішньополітичних, гостро соціальних, економічних та специфічних інформаційних умов, що утворилися протягом останніх років. Інформаційна агресія з боку ворожої держави, що спрямована на Україну, має на меті оволодіння свідомістю нашого суспільства, здійснення контролю над ним і керування суспільною думкою українців згідно своїх